

Պլատֆորմներ և սենսորներ (Platforms and sensors)

Պլատֆորմներ

Պլատֆորմները նպատակային օբյեկտից կամ Երկրի մակերևույթից անդրադարձվող կամ արտանետվող էներգիայի գրանցման համար կիրառվող հեռազննման սարքերի (սենսորների) կրողներն են: Սենսորների համար հարթակները կարող են տեղակայվել Երկրի վրա (ground based), օդանավում (aircraft), օդապարիկում (balloon - զոնդ), տիեզերանավում (spacecraft) կամ արբանյակի (satellite) վրա՝ Երկրի մթնոլորտից դուրս: Օդապարիկները (նաև դիրիժաբլները) դասվում են պլատֆորմների վաղ սերնդի շարքին և կիրառվել են մինչ ատերո և տիեզերական տեխնոլոգիաների զարգացման ժամանակաշրջանում:

Երկրի վրա տեղակայված պլատֆորմները (վերերկրյա) հիմնականում օգտագործվում են մակերևույթի վրա մանրամասն տեղեկատվություն արձանագրելու համար, որոնք հետագայում համեմատվում են ինքնաթիռների կամ արբանյակային սենսորների հավաքագրված տեղեկատվության հետ՝ սխալների ուղղման կամ արդյունքների ճշգրտության բարձրացման համար: Նման պլատֆորմները կարող են տեղադրվել Երկրի մակերևույթի համեմատաբար բարձր, մարդածին օբյեկտների՝ աշտարակների, բարձրահարկ շենքերի, կոունկների, կոունկի և այլ նմանատիպ ինժեներական կառույցներ վրա, կամ ամրացված լինեն գրունտին:

Աերիալ պլատֆորմները հիմնականում կայուն թևով ինքնաթիռներ են, թեև երբեմն օգտագործվում են նաև ուղղաթիռներ: Վերջին ժամանակներում աերիալ պլատֆորմների առանձին ենթախումբ են անօդաչու թռչող սարքերը (Unmanned Aerial Vehicle - UAV): Աերիալ պլատֆորմները հաճախ օգտագործվում են բարձր ճշտության, մանրամասն պատկերներ հավաքելու, և ցանկացած պահի Երկրի մակերևույթի գրեթե ցանկացած մասում տվյալների հավաքագրման հեշտացման համար: Այս տեսակի հարթակների թռիչքի առավելագույն բարձրությունը 50 կմ է:

Նկ. 1 Աերիալ պլատֆորմներ օրինակներ, ձախից՝ Helio Courier միաշարժիչ օդանավ, աջից Cessna Conquest երկրշարժիչ օդանավ

Նկ. 2 Աերիալ պլատֆորմների օրինակներ, ձախից՝ DJI Matrice 300 RTK պտուտակավոր ԱԹՍ, աջից SenseFly eBee X ֆիքսված թևերով ԱԹՍ

Տիեզերական արբանյակներն օբյեկտներ են, որոնք պատվում են մեկ այլ օբյեկտի շուրջ, տվյալ դեպքում՝ Երկրի: Օրինակ, Լուսին Երկրի բնական արբանյակն է, մինչդեռ տեխնաձին արբանյակները ներառում են այն պլատֆորմները, որոնք գործարկվել են հեռազննման, կապի և տեղորոշման նպատակներով: Երկրի դիտարկման հիմնական հայտնի են Landsat, Sentinel, Pleiades, SPOT, IKONOS, Worldview, GeoEye, Meteosat Aqua և Terra արբանյակները: Այս պլատֆորմները տարբերվում են իրենց կիրառման և ֆիզիկական բնութագրերով (մասնավորապես նկարներ շերտերի քանակով, տարածական լուծաչափով և այլն): Օրինակ, Meteosat-ը եվրոպական EUMETSAT կազմակերպության եղանակի դիտարկման գեոստացիոնար արբանյակ է, իսկ GeoEye-ը նախատեսված բարձր լուծաչափի Երկրի մակերևույթի նկարներ ստանալու համար և պատկանում է ամերիկյան Maxar մասնավոր ընկերությանը:

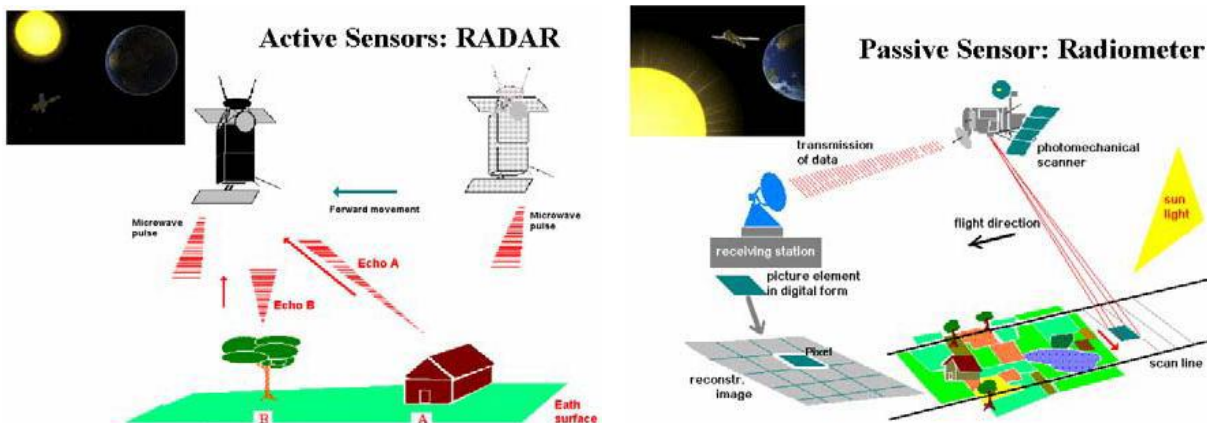
Սենսորներ

Հեռազննման մեթոդներն ու մոտեցումները սովորաբար իրագործվում են մեխանիկական սարքերի օգնությամբ, որոնք կոչվում են սենսորներ: Սենսոր բառը նախընտրելի է կիրառել, քանի որ այն վերաբերում է տեղեկատվություն ստանալու ավելի լայն եղանակներ, քան կարող է տեսախցիկը: Տեսախցիկը սովորաբար վերաբերում է այն տեղեկատվությանը, որը կարելի է տեսնել միայն աչքով:

Այս սարքերը անմիջական շփում չունեն դիտարկվող օբյեկտների կամ երևույթների հետ: Սենսորներն ունեն՝ առանց որևէ ֆիզիկական շփման օբյեկտի մասին տեղեկատվություն ստանալու և գրանցելու զգալի հնարավորություններ: Հիմնականում այս սենսորները տեղակայված են հետաքրքրության օբյեկտից հեռու՝ օգտագործելով տարբեր պլատֆորմներ, ինչպիսիք են ուղղաթիռները, ինքնաթիռները և արբանյակները: Սենսորների մեծ մասը օբյեկտի մասին տեղեկատվություն է հավաքագրում՝ չափելով օբյեկտի կողմից արտացոլվող և ճառագայթող էլեկտրամագնիսական էներգիան: Գոյություն ունի սենսորների երկու տեսակ՝ պասիվ և ակտիվ:

Պասիվ սենսորները գրանցում են Երկրի մակերևույթից արտացոլվող ճառագայթումը: Նման ճառագայթման աղբյուրը պետք է լինի սենսորից «դուրս»: Շատ դեպքերում դա արևային էներգիան է: Հետևաբար, նման էներգիայի պահանջի պատճառով պասիվ արևային սենսորները կարող են տվյալներ որսալ միայն ցերեկային ժամերին:

Ակտիվ սենսորները տարբերվում են պասիվ սենսորներից: Ի տարբերություն պասիվ սենսորների, ակտիվ սենսորների դեպքում էներգիայի աղբյուր հանդիսանում է հենց ինքը, սենսորը: Օրինակ, լազերային ճառագայթով հեռազննման համակարգը ակտիվ սենսոր է, որը լույսի ճառագայթ է ուղարկում հայտնի ալիքի երկարությամբ և հաճախականությամբ: Լույսի այս ճառագայթը հասնում է Երկրի մակերևույթին և հետ է արտացոլվում է դեպի սենսորը, որն էլ արձանագրում է լույսի ճառագայթի վերադարձի ժամանակը:

Նկ. 3 Պասիվ (ձախ) և Ակտիվ (աջ) սենսորների կառուցվածքը (աղբյուրը՝ ESA)